

Številka: 040-3/2022-2
Datum: 16. 1. 2022

DRŽAVNA VOLILNA KOMISIJA

Na podlagi 2. člena Odloka o delovnem področju in notranji organizaciji službe državne volilne komisije (Uradni list RS, št. 18/13 in 69/19) Državni volilni komisiji pošiljam

IZHODIŠČA

**za razpravo in odločanje o načinu organizacije in izvedbe glasovanja na volitvah v državni zbor
24. 4. 2022 (COVID-19)**

in predlagam, da Državna volilna komisija (v nadaljevanju DVK) o izhodiščih razpravlja in sprejme ustrezne odločitve v skladu z določbami Poslovnika državne volilne komisije (Uradni list RS, št. 10/20).

Dušan Vučko
Direktor

Priloge:

1. Vzorec izjave o karanteni
2. Navodila NIJZ osebam, ki so bile izpostavljene okužbi SARS-CoV-2 z dne 10. 1. 2022

IZHODIŠČA ZA RAZPRAVO IN ODLOČANJE O NAČINU ORGANIZACIJE IN IZVEDBE GLASOVANJA NA VOLITVAH V DRŽAVNI ZBOR 24. 4. 2022 (COVID-19)

1. UVOD

Glede na trenutno epidemiološko situacijo zaradi nalezljive bolezni SARS-CoV-2 (v nadaljevanju: COVID-19) mora DVK ob prihajajočih volitvah v državni zbor, ki bodo 24. 4. 2022, razmisliti o morebitnih težavah in problemih, ki bi se lahko pojavili pri organizaciji in izvedbi volitev in o načinu ravnanja oziroma izvedbi volitev za primere, ko bodo volivci zaradi morebitne okužbe ali odrejene karantene prišli v situacijo, ko jim bo uresničevanje volilne pravice oteženo oziroma v nekaterih primerih tudi onemogočeno.

DVK bo epidemiološko situacijo skrbno spremljala ter skupaj z Nacionalnim inštitutom za javno zdravje (v nadaljevanju: NIJZ) skušala zagotoviti kar se da visoko stopnjo varnosti in skrbi za zdravje tako za člane volilnih odborov in komisij, kot tudi za volivce.

Situacije, ki bi lahko vplivale na morebitno uresničevanje volilne pravice nekaterih volivcev so napotitev v karanteno, samoizolacija (osamitev) in hospitalizacija zaradi okuženosti z nalezljivo boleznijo.

Poleg tega pa je treba opozoriti tudi na morebitna tveganja za organizacijo in izvedbo volitev ter težave, do katerih lahko pride zaradi okužb s COVID-19 ali odrejenih karanten.

2. ZAKONSKA UREDITEV

Način izvedbe glasovanja je urejen v Zakonu o volitvah v državni zbor¹ (v nadaljevanju: ZVDZ). Za situacije, ki bodo izpostavljene v nadaljevanju, pa sta relevantni predvsem določbi ZVDZ, ki urejata druga načina glasovanja od glasovanja na volišču², in sicer **glasovanje po pošti** in **glasovanje na domu**.

2.1. GLASOVANJE PO POŠTI

Besedilo 81. člena ZVDZ:

81. člen

Volivci ne smejo biti vpoklicani na vojaške vaje na dan glasovanja.

Po pošti lahko glasujejo volivci, ki so v priporu, zavodu za prestajanje kazni, v bolnišnici ali v socialnovarstvenem zavodu za institucionalno varstvo, če to sporočijo okrajni volilni komisiji najkasneje **deset dni pred dnem glasovanja**. Na enak način lahko glasujejo tudi invalidi, ki to sporočijo okrajni volilni komisiji v roku iz prejšnjega stavka in predložijo odločbo pristojnega organa o priznanju statusa invalida.

Volivci, ki jim je bila nepredvideno odvzeta prostost oziroma so nepredvideno sprejeti na zdravljenje v bolnišnico ali pa v institucionalno varstvo socialnovarstvenega zavoda ali so prejeli odločbo o invalidnosti po roku iz prejšnjega odstavka, lahko glasujejo po pošti, če to sporočijo okrajni volilni komisiji, na območju katere so vpisani v volilni imenik, **najkasneje pet dni pred dnem glasovanja** in o tem priložijo ustrezno dokazilo (npr. potrdilo ali odločbo).

¹ Uradni list RS, št. 109/06 – uradno prečiščeno besedilo, 54/07 – odl. US, 23/17 in 29/21.

² V praksi se pogosto uporablja: »posebne oblike glasovanja«.

Invalidi lahko glasujejo po pošti tudi stalno, če to sporočijo državni volilni komisiji in predložijo odločbo pristojnega organa o priznanju statusa invalida. To sporočilo velja do preklica. Prvo sporočilo o stalnem glasovanju po pošti mora invalid posredovati v roku iz drugega oziroma tretjega odstavka tega člena.

2.2. GLASOVANJE NA DOMU

Besedilo 83. člena ZVDZ:

83. člen

Volivci, ki se zaradi bolezni ne morejo osebno zglasiti na volišču, v katerem so vpisani v volilni imenik, lahko glasujejo pred volilnim odborom na svojem domu. To morajo sporočiti okrajni volilni komisiji **najkasneje tri dni pred dnem glasovanja**.

3. SITUACIJE, KI BI LAKO VPLIVALE NA URESNIČEVANJE VOLILNE PRAVICE VOLIVCEV

3.1. NAPOTITEV V KARANTENO

Glede na trenutno epidemiološko situacijo je smiselno opozoriti na težave, do katerih bi lahko prišlo, če bi bila volivcu odrejena karantena. Karanteno ureja Zakon o nalezljivih boleznih³ (v nadaljevanju: ZNB) v členih od 19. do 19.č.

Prvi odstavek 19. člena ZNB **karanteno** opredeljuje kot **ukrep, s katerim se začasno omeji svobodno gibanje, določijo čas in način njenega prestajanja in obvezni zdravstveni pregledi zdravim osebam**, za katere se sumi, da so bile v stiku s povzročiteljem kuge, virusne hemoragične mrzlice (Ebola, Lassa, Marburg) ali povzročiteljem druge nalezljive bolezni, za katero je minister, pristojen za zdravje, ali Vlada Republike Slovenije na podlagi četrtega odstavka 7. člena tega zakona razglasila epidemijo ali je na predlog Inštituta za varovanje zdravja Republike Slovenije odločila, da je zaradi nevarnosti hitrega širjenja okužbe za posamezno nalezljivo bolezen, ki predstavlja veliko tveganje za zdravje, potreben tak ukrep.

V skladu s z drugim v povezavi s prvim odstavkom 19.a člena ZNB oseba ob napotitvi v karanteno, kadar se karantena za posamezno nalezljivo bolezen na podlagi sklepa ministra, pristojnega za zdravje⁴, izvaja na domu ali na drugem naslovu bivanja, ki ga izbere oseba (v nadaljnjem besedilu: karantena na domu), podpiše izjavo o seznanitvi z napotitvijo v karanteno na domu (v nadaljnjem besedilu: izjava o karanteni na domu), ki je nepreklicna. V skladu z osmim odstavkom istega člena pa se oseba **s podpisom izjave** o karanteni na domu **zaveže, da bo ostala na naslovu bivanja v času karantene na domu**, ki ga je za čas trajanja karantene na domu izbrala sama in je naveden v izjavi o karanteni na domu ter omejila fizične stike z osebami, ki ne prebivajo na tem naslovu. Kršitev slednjega pa predstavlja **prekršek** po določbi 57. člena ZNB.

Karantena je trenutno določena ob visoko tveganem stiku, ki je na podlagi Navodil NIJZ osebami, ki so bile izpostavljene okužbi s SARS-CoV-2 z dne 10. 1. 2022⁵ (v nadaljevanju: Navodila NIJZ) opredeljen

³ Uradni list RS, št. 33/06 – uradno prečiščeno besedilo, 49/20 – ZIUZEOP, 142/20, 175/20 – ZIUOPDVE, 15/21 – ZDUOP, 82/21 in 178/21 – odl. US.

⁴ V Uradnem listu RS, št. 87/21 je bil objavljen sklep ministra za zdravje o izvajanju karantene na domu pri nalezljivi bolezni COVID-19, s katerim je določeno, da se pri nalezljivi bolezni COVID-19 karantena iz prvega odstavka 19. člena Zakona o nalezljivih boleznih (Uradni list RS, št. 33/06 – uradno prečiščeno besedilo, 49/20 – ZIUZEOP, 142/20, 175/20 – ZIUOPDVE, 15/21 – ZDUOP in 82/21) izvaja na domu.

⁵ Navodila NIJZ osebami, ki so bile izpostavljene okužbi SARS-CoV-2 z dne 10. 1. 2022 so priloga tega dokumenta.

kot stik z osebo s potrjenim COVID-19 v času njene kužnosti (2 dni pred pojavom simptomov (oz. 2 dni pred pozitivnim rezultatom testa na okužbo SARS-CoV-2, če je oseba brez simptomov) do konca izolacije) in je opredeljen kot visoko tvegan stik.

Kot **visoko tvegan stik** so na podlagi Navodil NIJZ opredeljeni naslednji stiki:

- osebe, ki bivajo v skupnem gospodinjstvu z bolnikom s covid-19,
- zadrževanje na razdalji manj kot 2 metra več kot 15 min,
- drug fizični stik ali stik z izločki bolnika (rokovanje, objemanje, uporaba skupnih predmetov),
- bivanje v zaprtem prostoru več kot 15 min (skupno gospodinjstvo, pisarna, čakalnica v zdravstveni ustanovi, skupna malica, druženje pri isti mizi...),
- potovanje v istem prevoznem sredstvu na razdalji manj kot 2 metra.

Čeprav je imela oseba visoko tvegan stik, pa ji ni treba v karanteno, če obstaja katera od **izjem**, ki jih določa Odlok o izjemah od karantene na domu po visoko tveganem stiku s povzročiteljem nalezljive bolezni COVID-19⁶, in sicer če:

- je prejela požitveni odmerek cepiva Comirnaty proizvajalca Biontech/Pfizer ali cepiva Spikevax (COVID-19 Vaccine) proizvajalca Moderna, v skladu z navodili in priporočili Nacionalnega inštituta za javno zdravje,
- je prebolela COVID-19, kar dokazuje z dokazilom o pozitivnem rezultatu testa na virus SARS-CoV-2 z metodo verižne reakcije s polimerazo (v nadaljnjem besedilu: test PCR), ki je starejši od desetih dni in je od pozitivnega rezultata testa PCR minilo manj kot 45 dni,
- je prebolela COVID-19, kar dokazuje z dokazilom o pozitivnem rezultatu testa PCR, ki je starejši od desetih dni in je bila cepljena z drugim odmerkom cepiva Comirnaty proizvajalca Biontech/Pfizer, cepiva Spikevax (COVID-19 Vaccine) proizvajalca Moderna, cepiva Sputnik V proizvajalca Russia's Gamaleya National Centre of Epidemiology and Microbiology, cepiva CoronaVac proizvajalca Sinovac Biotech, cepiva COVID-19 Vaccine proizvajalca Sinopharm, cepiva Vaxzevria (COVID-19 Vaccine) proizvajalca AstraZeneca, cepiva Covishield proizvajalca Serum Institute of India/AstraZeneca ali cepiva Covaxin proizvajalca Bharat Biotech (Indija) oziroma kombinacijo dveh cepiv iz te alineje ali je prejela odmerek cepiva COVID-19 Vaccine Janssen proizvajalca Johnson in Johnson/Janssen-Cilag.

Če je imela oseba visoko rizični stik, **mora izpolniti izjavo**, ne glede na to, ali jo je o stiku obvestila aplikacija #OstaniZdrav, NIJZ ali oseba, ki je okužena (<https://www.nijz.si/karantena>). Primer izjave, ki jo prejme oseba, ki ji je odrejena karantena je v prilogi tega dokumenta.

V izjavi, ki jo oseba prejme na elektronski naslov je izrecno poučena tudi, **da kršitev izjave o karanteni** na domu pomeni **prekršek** v skladu z 2.a točko prvega odstavka 57. člena ZNB⁷, za katero je predpisana globa od 400,00 do 4.000,00 eurov.

Glede na navedeno ureditev se zastavlja vprašanje, kako bodo osebe, ki jim je odrejena karantena, uresničevale volilno pravico na dan volitev oziroma kako zagotoviti čim večjemu številu volivcem uresničitev volilne pravice.

Situacija, ko je osebi odrejena karantena, bi lahko bila podobna situaciji, ki jo ureja **tretji odstavek 81. člena ZVDZ**, ki določa, da volivci, ki jim je bila nepredvideno odvzeta prostost oziroma so nepredvideno sprejeti na zdravljenje **v bolnišnico** ali pa v institucionalno varstvo socialnovarstvenega zavoda ali so prejeli odločbo o invalidnosti po roku iz prejšnjega odstavka, **lahko glasujejo po pošti**,

⁶ Uradni list RS, št. 87/21, 132/21, 144/21, 149/21, 164/21, 190/21, 200/21 in 2/22.

⁷ 2.a točka prvega odstavka 57. člena ZNB določa, da se z globo od 400 do 4.000 eurov kaznuje za prekršek posameznik, če ne ostane na naslovu, kjer izvaja karanteno na domu, ali ne omeji fizičnih stikov z osebami, ki ne prebivajo na tem naslovu v skladu z osmim odstavkom 19.a člena, sedmim odstavkom 19.b člena ali prvim odstavkom 19.c člena tega zakona.

če to **sporočijo okrajni volilni komisiji**, na območju katere so vpisani v volilni imenik, **najkasneje pet dni pred dnevom glasovanja**⁸ in o tem priložijo ustrezno dokazilo (npr. potrdilo ali odločbo).

Glede na navedeno zakonsko določbo, ki jasno določa rok, v katerem mora volivec sporočiti okrajni volilni komisiji, na območju katere je vpisan v volilni imenik, torej **najkasneje 5 dni pred dnevom glasovanja**, je treba ta rok spoštovati. Nadalje pa v zvezi s tekom rokov ZVDZ v drugem odstavku 16. člena določa, da z dnem, ki je določen kot dan razpisa volitev, začnejo teči roki za volilna opravila. Roki pa v skladu s prvim odstavkom 4. člena ZVDZ tečejo ne glede na nedelje, državne praznike in druge dela proste dneve. Kakršnokoli podaljševanje ali skrajševanje rokov po ZVDZ ali določitev drugačnega teka rokov, kot je določeno z ZVDZ **ni dopustno**, saj bi bilo za to **treba predhodno spremeniti zakonske določbe ZVDZ**, za kar pa je pristojen samo zakonodajalec. DVK torej nima manevrskega prostora, da bi kakorkoli spreminjala navedeni rok, saj za to nima pristojnosti.

Glede na navedeno, torej v okviru trenutno veljavne zakonodaje, za osebe, katerim bo v času pred glasovanjem odrejena karantena, vidimo možnost, da bi te osebe lahko glasovale po pošti, seveda ob spoštovanju zakonsko določenih rokov. Glede na to, da je upoštevanje epidemiološko situacijo lahko pričakovati tudi, da bo na tokratnih volitvah, zaradi okužb in potencialnih odrejenih karanten, večje število volivcev glasovalo po pošti, želimo poudariti, da ni bojazni, da bi prihajalo do dvojnega glasovanja. Namreč, ko je volivcu vloga za glasovanje po pošti odobrena, se to vpiše v evidenco volilne pravice (EVP), in ta volivec nato ne more glasovati še fizično na volišču.

Seveda pa v primeru, da bi se za volivce, ki jim je odrejena karantena, uporabljale določbe o glasovanju po pošti, obstajajo določena **tveganja**, in sicer ob trenutno veljavni zakonski ureditvi, ko je odreditev karantene določena na 7 dni, to pomeni, da vsem volivcem, ki bodo na dan glasovanja v karanteni, ob spoštovanju zakonskih rokov, ne bo dana možnost glasovanja, saj bo vsaj nekaterim karantena odrejena po poteku roka, ki ga določa zakon za obvestitev okrajne volilne komisije in predložitev dokazila. Dodatno pa se ob 7 dnevni karanteni postavlja tudi vprašanje, kaj bo s primeri, ko se bo volivcu karantena iztekla pred dnevom glasovanja ali če bi volivec, ki je v karanteni, nato zbolel, če **bi se v času teka roka spreminjala dolžina trajanja odrejene karantene**⁹. Namreč v medijih je zaslediti, da obstajajo možnosti, da se bo karantena skrajšala na 5 dni. V tem primeru bi bilo treba volivcem in javnosti jasno pojasniti, da mora v primeru, če je volivec podal vlogo za glasovanje po pošti in mu je bila odobrena, glasovati po pošti, ne glede na to, da na dan volitev ne bo več v karanteni; pri tem pa je treba jasno poudariti, da so posebne oblike glasovanja (kar glasovanje po pošti je) na riziko volivca (npr. če volivec ne bo prejel volilnega gradiva, težave s pošto ipd.). Pri tem želimo poudariti, da bi se morale vloge za glasovanje po pošti, ki bi bile očitno preuranjene (prejete več kot 10 dni pred dnevom glasovanja – npr. 21 dni pred dnevom glasovanja), zavrniti, s čimer se bo zagotovilo, da se glasovanje po pošti ne bo zlorabljalo. Dodatno tveganje, ki se pojavlja, ob obstoječi zakonski ureditvi je tudi, da bo volivec v karanteni (obvestil okrajno volilno komisijo, da bo glasoval po pošti), nato pa bo zbolel (bo hospitaliziran), žal ob obstoječi zakonodaji tak volivec ne bo mogel glasovati, saj bo zamudil 10 dnevni rok, ki je določen v 2. odstavku 81. člena ZVDZ.

Odprto vprašanje pa ostaja tudi glede volivcev, ki bi bili napoteni v karanteno po poteku zakonskega roka za obvestitev okrajne volilne komisije in predložitev dokazil. Menimo, da glasovanje tem volivcem (v kolikor se morebiti ne bodo udeležili predčasnega glasovanja, kar je tudi ena od možnosti za uresničitev volilne pravice) v okviru obstoječe zakonodaje in ob upoštevanju v njej določenih rokov za volivce v takšni situaciji, žal ne bo mogoče.

⁸ Ta rok se običajno izteče v ponedeljek, pred začetkom predčasnega glasovanja. Za volitve v državni zbor 24. 4. 2022 se bo ta rok iztekel v ponedeljek, 18. 4. 2022 ob 24. uri.

⁹ V medijih je že zaslediti, da obstajajo možnosti, da se bo dolžina trajanja karantene spremenila.

3.2. SAMOIZOLACIJA ZARADI NALEZLJIVE BOLEZNI

Dodatno je treba izpostaviti, da lahko težava nastane tudi za volivce, ki bodo na dan glasovanja v **osamitvi (izolaciji)**¹⁰, torej za volivce s potrjeno okužbo na SARS-CoV-2. Namreč 83. člen ZVDZ določa, da lahko volivci, ki se zaradi bolezni ne morejo osebno zglasiti na volišču, v katerem so vpisani v volilni imenik, glasujejo pred volilnim odborom na svojem domu. To morajo sporočiti okrajni volilni komisiji najkasneje tri dni pred dnem glasovanja.

Menimo, da upošteva navedeno zakonsko ureditev, obstaja tveganje glede glasovanja na domu, saj se, upošteva dejstvo, da je bolezen SARS-Cov-2 izredno nalezljiva, postavlja vprašanje, ali je mogoče člane volilnih odborov izpostavljati takemu tveganju ali ne in če se jih izpostavlja, kdo jim bo zagotovil zaščitna sredstva. Namreč člani volilnih odborov niso usposobljeni za takšne tvegane situacije, saj ne razpolagajo z zadostnim znanjem glede samozaščitnega ravnanja v primeru stika z nalezljivimi boleznimi. Poleg tega pa obstaja tveganje, da člani ne bodo pripravljeni tega opraviti, v kolikor bo obstajala možnost, da bodo pri izvajanju glasovanja na domu izpostavljeni tveganemu stiku. V zadnjem času se je pojavila nova različica koronavirusa, za katero je iz medijev slišati, da se prenaša že ob bežnem stiku, zato menimo, da bi bilo izpostavljanje članov volilnega odbora prevelik riziko. Dodatno pa obstaja odprto vprašanje, kako bo na dan glasovanja volilno odbor vedel, ali gre k volivcu, ki je okužen s COVID-19 ali ima kakšno bolezen, ki ni nalezljiva, seveda da se to zagotovi na način, da se spoštuje varstvo osebnih podatkov.

3.3. HOSPITALIZIRANI ZARADI OKUŽBE S SARS-CoV-2

V primeru, da bo volivec na dan volitev v bolnišnici in okužen s SARS-CoV-2, bi lahko na podlagi prvega stavka drugega odstavka 81. člena ZVDZ, ki določa, da lahko volivci, ki so v bolnišnici (enako kot to velja za volivce v priporu, zavodu za prestajanje kazni ali v socialnovarstvenem zavodu za institucionalno varstvo) glasujejo po pošti, če to sporočijo okrajni volilni komisiji najkasneje deset dni pred dnem glasovanja, glasoval po pošti. Vendar pa v zvezi tem obstaja tveganje, da bi bil ta volivec nato odpuščen iz bolnišnice pred dnevom glasovanja, kar pa bo pomenilo, da ta volivec ne bo mogel glasovati.

3.4. POVZETEK TVEGANJ OZIROMA ODPRTIH VPRAŠANJ GLEDE URESNIČEVANJA VOLILNE PRAVICE

3.4.1 Varnost volivcev na volišču in pogoj PCT

Varnost volivcev in članov volilnih odborov pred morebitno okužbo z virusom COVID-19 bo DVK zagotovila s sprejemom ukrepov in priporočil za preprečevanje širjenja okužbe z virusom COVID-19 v času glasovanja na volitvah, ki bodo usklajena z NIJZ, torej na enak način kot pri izvedbi zakonodajnega referendumu o Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o vodah (ZV-1G) 11. 7. 2021.

V trenutni pravni ureditvi ni določbe, na podlagi katere bi morali volivci izpolnjevati dodatne pogoje (npr. pogoj PCT) za glasovanje na volišču.

Predlagamo, da DVK v okviru obravnave teh vprašanj, zavzame stališče do tega vprašanja in s tem odpravi morebitne dvome ter prepreči morebitne širjenje neresnic. Z vidika volitev je pomembno da so volivci vnaprej seznanjeni s pravili izvedbe glasovanja oziroma volitev.

¹⁰ Prvi odstavek 18. člena ZNB določa, da je osamitev (izolacija) ukrep, s katerim lečeči zdravnik, območni zavod za zdravstveno varstvo ali Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije zbolelemu za nalezljivo boleznijo, omeji svobodno gibanje, kadar to lahko povzroči direkten ali indirekten prenos bolezni na druge osebe.

Predlog rešitve:

Služba DVK na NIJZ posreduje dopis, s katerim se ga zaprosi:

- za pregled ukrepov in priporočil, ki jih je DVK sprejela pri izvedbi zakonodajnega referendumu o Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o vodah (ZV-1G),
- za dopolnitev teh ukrepov in priporočil in
- napotila glede katere dodatne pogoje (če sploh) bi morali spoštovati volivci ob vstopu na volišče.

3.4.2. Pravočasna pridobitev odločbe ali izjave o karanteni**Predlog rešitve:**

Služba DVK bo opravila poizvedbe o času, ki je potreben za izdajo in vročitev odločbe o karanteni ali izjave o karanteni.

3.4.3. Uporaba določb glasovanja po pošti v primeru odredene karantene ali izolacije

Če bo DVK sprejela stališče, da se bodo v primerih, ko bo volivcu odredena karantena uporabljale določbe o glasovanju po pošti, bo treba o tem obvestiti volivce.

Predlog rešitve:

Služba DVK poskrbi za obveščanje javnosti in v sodelovanju z Ministrstvom za javno upravo prilagodi in posodobi pojasnila pri obvestilih (vlogah), ki jih volivci oddajajo preko portala eUprava.

3.4.4. Problem zamude rokov, določenih za glasovanje po pošti ali na domu

Pričakovati je tudi težave, ker se bo volivcu karantena ali izolacija odredena po tem, ko bo rok za oddajo vloge za glasovanje po pošti že potekel, ali ker ne bo mogel glasovati, ker bi se mu sicer karantena iztekla pred dnevom glasovanja (pa zaradi tega ne bo dal vloge za glasovanje po pošti) nato pa bo zbolel in posledično ne bo mogel uresničiti svoje volilne pravice.

Kot že pojasnjeno rokov, določenih z zakonom, DVK ne more spreminjati, po drugi strani pa je DVK organ, ki skrbi za enotno uporabo določb volilnih zakonov in za zakonitost volitev.

Predlog rešitve:

DVK pozove Vlado oziroma Ministrstvo za javno upravo, ki je pristojno za področje volilne zakonodaje, da zakonodajalcu predlaga spremembo drugega odstavka 87. člena, ki določa skrajni rok za dostetje glasovnice z volilno karto za glasovanje po pošti v Sloveniji, in sicer da se ta rok podaljša.

Ta določba v zvezi z upoštevanjem glasovnic, ki prispejo po pošti iz Republike Slovenije določa, da okrajna volilna komisija pri ugotavljanju izida glasovanja po pošti upošteva glasovnice, ki so prispele po pošti iz Republike Slovenije **do 12. ure na dan po dnevu glasovanja**. Predlagamo, da **se ta rok podaljša na tri 3 (varianta: 4 dni) po dnevu glasovanja**. Takšna rešitev se zdi primerna tudi zaradi spremembe rokov prenosov poštnih storitev, ki se je uveljavila z julijem 2021. Morajo pa v veljavi ostati ostala pravila glede glasovanja po pošti.

4. OCENA TVEGANJ GLEDE ORGANIZACIJE IN IZVEDBE VOLITEV

Glede na trenutno epidemiološko situacijo v Sloveniji, ki ni najbolj obetavna, je treba oceniti tudi druga tveganja in sicer kako okužbe vplivajo na delo volilnih organov¹¹.

Služba DVK bo pozvala NIJZ, da naj v luči epidemiološke situacije poda navodila oziroma da dopolni obstoječa navodila, ki smo jih z njihove strani prejeli pred izvedbo referendumu o noveli ZV -1G in

¹¹ Volilni organi so: volilne komisije (DVK, volilne komisije volilnih enot in okrajne volilne komisije) in volilni odbori (22. člen ZVDZ).

posebej izpostavila vprašanje kater pogoje morajo izpolnjevati člani volilnih organov. Na podlagi prejetega mnenja NIJZ bo Služba DVK pripravila navodila volilnim komisijam in volilnim odborom, ki bodo veljala na dan glasovanja za člane volilnih odborov in volilnih komisij.

Glede na slabo epidemiološko sliko, se lahko zgodi, da bi člani DVK v času volitev (v času ko tečejo volilna opravila) in/ali na dan volitev zboleli za COVID-19 oziroma bi jim bila odrejena izolacija ali karantena. Zato je služba DVK v okviru tveganj preučila možnosti za izvajanje nalog in pristojnosti volilnih organov.

4.1. KARANTENA ALI SAMOIZOLACIJA ČLANOV DVK (stopnja tveganja¹²: 2 - nizka)

Ocena tveganj in predlogi rešitev:

Če bi bila kateremu od članov DVK v času volitev ali na dan volitev odrejena karantena ali izolacija, menimo, da ni ovir za nemoteno delovanje DVK, saj lahko DVK po določbi 17. člena v povezavi z 38. členom Poslovnika Državne volilne komisije (v nadaljevanju: Poslovnik DVK), svoje naloge opravila na dopisni seji.

Dodatno pa bo Služba DVK zagotovila, da bo, v kolikor fizična prisotnost članov ne bi bila mogoča ali če bi izvedba seje z osebno navzočimi člani predstavljala tveganje za zdravje in varnost članov DVK, sejo mogoče opraviti tudi na daljavo s pomočjo informacijsko-komunikacijske tehnologije. Poskrbela bo tudi, da bo v medijskem središču na dan glasovanja zagotovljeno vse potrebno za izvedbo vseh volilnih opravil.

Glede na to, da je za člane DVK mogoče zagotoviti tudi drugačen način oziroma drugačno obliko (brez njihove fizične prisotnosti) dela, Služba DVK meni, da je tveganje, da bi zaradi navedenega nastale težave pri izvedbi volitev na dan glasovanja, zelo nizko.

Delo komisije bi bilo lahko (upamo pa, da se to ne bo zgodilo) bistveno oteženo, če bi bila večina članov DVK oziroma njihovih namestnikov hospitalizirana v bolnišnici in DVK ne bi mogla veljavno odločati. Po določbi 27. člena ZVDZ¹³ je namreč volilni organ sklepčen, če so navzoči vsi člani oziroma njihovi namestniki. Predsednika lahko nadomešča samo njegov namestnik. Volilni organ je sklepčen, če so namesto odsotnih članov navzoči katerikoli namestniki. V tem primeru bi se morala uveljaviti določba tretjega odstavka 28. člena ZVDZ, ki določa, da če volilni organ pravočasno ne sprejme odločitve, ki je nujno potrebna za izvedbo volitev, odloči predsednik volilnega organa.

4.2. KARANTENA ALI SAMOIZOLACIJA ČLANOV VOLILNIH KOMISIJ (stopnja tveganja: 3 - srednja)

Ocena tveganj in predlogi rešitev:

Tveganja za delo volilnih komisij so enaka kot za delo DVK.

Služba DVK bo opozorila volilne komisije, da preverijo ali razpolagajo z opremo za opravljanje sej na daljavo.

Zaradi večjega števila članov volilnih komisij je ocena tveganja višja kot za delo DVK in sicer 3 – srednja.

¹² Stopnje tveganj: 1 – zelo nizka, 2 – nizka, 3 – srednja, 4 – visoka, 5 – zelo visoka

¹³ Ta določba velja za vse volilne organe.

Večja stopnja tveganja obstaja na dan glasovanja za delo okrajnih volilnih komisij. V primeru večjega zmanjšanja števila članov bo morala DVK imenovati nove člane okrajnih volilnih komisij po hitrem postopku.

4.3.KARANTENA ALI SAMOIZOLACIJA ČLANOV VOLILNIH ODBOROV NA DAN GLASOVANJA (stopnja tveganja: 5 – zelo visoka)

4.3.1 Imenovanje in morebitne zamenjave članov volilnih odborov

Upošteva se število članov volilnih odborov in specifično delo volilnih odborov ter dejstva, da volilni odbor na dan glasovanja ne more delati na daljavo, Služba DVK ocenjuje, da se v zvezi s tem lahko pričakujejo večje težave. V primeru nezmožnosti opravljanja funkcije člana volilnega odbora oziroma odsotnosti posameznih članov volilnih odborov na dan glasovanja bo nedvomno prišlo do veliko odpovedi dela v volilnih odborov tik pred dnevom glasovanja in na sam dan glasovanja ter posledično temu veliko dela okrajnih volilnih komisij za imenovanje novih članov.

Obstaja tudi možnost da zaradi odpovedi članov volilnih odborov zaradi okužbe z virusom na dan glasovanja kakšno volišče ne bo odprto ob 7. uri, ker bo morala okrajna volilna komisija imenovati nadomestne člane. Posledično temu bo treba na podlagi 68. člena ZVDZ glasovanje na tem volišču podaljšati. Če bi bilo takih volišč več, moramo računati tudi s situacijo, ko bo morala DVK pravočasno o tem obvestiti javnost, zamakniti objavo izidov glasovanja, posledično temu pa bo ob upoštevanju določb Zakona o volilni in referendumski kampanji¹⁴ (v nadaljevanju: ZVRK) prepovedano objavljane izidov vzporednih volitev (neuradna objava izida volitev)¹⁵.

Predlog rešitve:

V posledici navedenega Služba DVK vidi naslednje **rešitve**:

- A. Zagotovitev zadostnega števila članov volilnih odborov in njihovih namestnikov. Služba DVK, bo v zvezi s tem, pred razpisom volitev, pozvala z dopisom vse predlagatelje članov volilnih odborov, ki jih določa tretji odstavek 41. člena ZVZD, da okrajnim volilnim komisijam posredujejo predloge kandidatov za člane volilnih odborov in sicer:
 - Politične stranke (tako parlamentarne kot neparlamentarne)
 - Lokalne skupnosti v Sloveniji
- B. Služba DVK bo pozvala tudi Ministrstvo za javno upravo, naj preko pristojne službe (opozori) pozove vse predstojnike državnih organov (in občinskih uprav), da naj izmed zaposlenih določijo (predvidijo) državne in občinske uradnike, ki bi lahko opravljali naloge članov volilnih odborov, če bi okrajne volilne komisije na dan glasovanja imele večje težave z popolnitvijo volilnih odborov in bi brez tega ne mogli izvesti glasovanja na posameznih voliščih.
- C. V zvezi z imenovanjem volilnih odborov Služba DVK predlaga, da bi DVK objavila javni poziv volivcem, da če želijo, da se sami prijavijo za delo v volilnih odborih¹⁶. Menimo, da glede na vse okoliščine tak poziv ne bi bil v nasprotju z določbami ZVDZ, bi pa okrajnim volilnim komisijam olajšal delo pri morebitnem popolnjevanju volilnih odborov tik pred dnevom glasovanja in na dan glasovanja.

¹⁴ Uradni list RS, št. 41/07, 103/07 – ZPoIS-D, 11/11, 28/11 – odl. US in 98/13.

¹⁵ Drugi odstavek 5. člena ZVRK namreč določa, da objava raziskav javnega mnenja in anketo kandidatov, listah kandidatov, političnih strankah in o referendumskem vprašanju ni dovoljena 24 ur pred dnevom glasovanja in do zaprtja volišč na dan glasovanja.

¹⁶ DVK za vsake volitve ali referendumse prejeme kar nekaj prošenj (ali vprašanj) volivcev na kakšen način bi lahko delali v volilnih odborih.

- D. Predlagamo tudi razmislek, da bi se članom volilnih odborov in volilnih komisij zvišala nadomestila za delo v volilnih organih, saj se je obseg njihovih nalog zaradi spoštovanja ukrepov za preprečevanje okužb z virusom COVID-19 povečal, prav tako pa so se člani volilnih komisij, še posebej pa člani volilnih odborov, za opravljanje sicer »častnega dela« kot pravi zakon, pripravljeni izpostavljati možnosti okužbe z virusom, kar ni nepomembno.

4.3.2 Izpolnjevanje pogoja PCT ali PC-T

Posebno tveganje, z vidika organizacije in izvedbe volitev, bo organizacija morebitnega obveznega testiranja članov volilnih odborov pred izvedbo predčasnega glasovanja in na dan glasovanja 24. 4. 2022. Po sedaj veljavni ureditvi menimo, da mora volilni odbor izpolnjevati PCT pogoj. V skladu s trenutno veljavnim Odlokom o začasnih ukrepih za preprečevanje in obvladovanje okužb z nalezljivo boleznijo COVID-19¹⁷ je pogoj PCT izpolnjen, če se osebe izkažejo z veljavnim osebnim dokumentom in razpolagajo z enim od spodaj navedenih dokazil, in sicer:

1. z dokazilom o negativnem rezultatu testa **PCR, ki ni starejši od 72 ur** od odvzema brisa, ali **testa HAG, ki ni starejši od 48 ur** od odvzema brisa;
2. z dokazilom o cepljenju zoper COVID-19, s katerim izkazujejo, da so prejele določeno število odmerkov cepiva ali kombinacijo cepiv, ki jih določa Odlok;
3. z dokazilom o pozitivnem rezultatu testa PCR, ki je starejši od deset dni, razen če zdravnik presodi drugače, vendar ni starejši od 180 dni;
4. z dokazilom o prebolewnosti iz prejšnje točke in dokazilom o cepljenju iz 2. točke tega člena, s katerim dokazujejo, da so bile v obdobju, ki ni daljše od 180 dni od pozitivnega rezultata testa PCR oziroma od začetka simptomov, cepljene z enim odmerkom cepiva iz prve alineje 2. točke tega člena. Dokazilo se pridobi z dnem cepljenja;
5. z dokazilom o prebolewnosti iz 3. točke in dokazilom o cepljenju iz 2. točke tega člena, s katerim dokazujejo, da so bile v obdobju, ki ni daljše od 180 dni od pozitivnega rezultata testa PCR oziroma od začetka simptomov, cepljene z enim odmerkom cepiva iz prve alineje 2. točke tega člena in da so prejele poživitveni odmerek. Dokazilo se pridobi z dnem cepljenja.

Glede izpolnjevanja pogoja testiranja opozarjamo, da gre za velik logistični zalogaj in ga Služba DVK in okrajne volilne komisije brez vključitve drugih pristojnih organov ne bomo zmogli. Zavedati se moramo, da lahko pridemo do situacije, ko bo treba (v primeru pogoja PC-T) opraviti test prisotnosti virusa za več kot 18.000 ljudi in pri tem še upoštevati veljavnost testa, ki je trenutno za test HAG določena na 48 ur in za test PCR 72 ur (upoštevati pa je treba, da se čas trajanja veljavnosti testa lahko spremeni – skrajša). Od veljavnosti testa bo tudi odvisno, kdaj je najbolj primeren čas, da se to testiranje opravi.

V zvezi s tem predlagamo, da se opravi pogovor z pristojnimi organi in institucijami, ki organizirajo in opravljajo testiranje, v prvi vrsti z Ministrstvom za zdravje.

V zvezi s tem predlagamo tudi razmislek, da bi DVK glede veljavnosti testov za člane volilnih odborov, pozvala Vlado RS oz. Ministrstvo za zdravje, da razmisli o morebitni izjemi glede veljavnosti hitrega testa. Če bo na dan volitev veljalo da hitri test velja 24 ur in ne bo izjeme bomo morali zagotoviti testiranje vseh članov volilnih odborov na dan volitev, pred odprtjem volišč torej pred 7. uro, kar bo izjemno težko. DVK bi morala v zvezi s tem razmisliti o tem da bi se volišča izjemoma odprla kasneje npr. ob 8. uri (ali 9.uri) in potem podaljšalo do 20.ure (ali 21. ure). Ali bi bila takšna odločitev v nasprotju z ZVDZ in ali ne bi bilo mogoče smiselno uporabiti določbo 68. člena ZVDZ¹⁸.

¹⁷ Uradni list RS, št. 174/21, 177/21, 185/21, 190/21, 197/21, 200/21, 201/21 in 4/22.

¹⁸ 68. člen ZVDZ

Glasovanje traja nepretrgoma od 7. do 19. ure. Volišče, na katerem so glasovali vsi v volilni imenik vpisani volivci, se lahko zapre že pred 19. uro.

Volilni odbori lahko v sporazumu z okrajno volilno komisijo določijo, da se glasovanje konča po 19. uri, če je to potrebno, da se omogoči glasovanje volivcem, ki sicer ne bi mogli glasovati. O tem, da se bo glasovanje na volišču končalo po 19. uri, mora okrajna volilna komisija obvestiti predstavnike list kandidatov takoj, ko je bila sprejeta takšna odločitev.

Zaradi zgoraj navedenega menimo da je glede volilnih odborov ocena tveganja najvišja, in sicer 5 – zelo visoka.

4.4. KARANTENA ALI SAMOIZOLACIJA SLUŽBE DVK IN TJANIKOV VOLILNIH KOMSIJ TER NJIHOVIH NAMESTNIKOV (stopnja tveganja: 3 – srednja)

Pri izvedbi volitev opravljajo pomembne naloge tajniki ter njihovi namestniki kot tudi Služba DVK. Njihovo delo je pomembno od dneva razpisa volitev, na dan glasovanja in tudi po dnevu glasovanja. Ne gre samo naloge ki so povezane z organizacijo dela volilnih organov temveč opravljajo tudi druge pomembne naloge kar še posebej velja za opravljanje nalog, ki so povezane z omogočanjem pravice volivcev da glasujejo na drug način. Tako Služba DVK izvaja naloge, ki so povezane z obvestili (vlogami) volivcev za glasovanje po pošti v tujini, na DKP in izseljencev na voliščih v domovini (OMNIA). Na drugi strani imajo tajniki kar nekaj dela z vlogami volivcev za glasovanje po pošti v Sloveniji, glasovanja na OMNIA voliščih in na domu.

Pripravila:

- Kristina Klinc, pomočnica direktorja za pravne zadeve
- Dušan Vučko, direktor

Ne glede na določbo drugega odstavka tega člena se glasovanje ne more začeti pred 4. uro in ne končati po 23. uri.